

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА ЗА ДОПОМОГОЮ ЦЕНТРУ ВИТРАТ

Захаров В.А.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

У статті узагальнені та структуровані проблеми, які пов'язані з управління витратами промислового підприємства. Розроблені заходи для удосконалення управління витратами на підприємства. Для вирішення проблем, які пов'язані з управлінням витратами пропонується створити на підприємствах центр витрат. Також пропонується використовувати в центрі затрат методику прийняття рішень на основі аналізу CVP («витрати – обсяг – прибуток»).

Ключеві слова: контролінг, управління витратами, центри витрат, центри відповідальності, управлінський облік, промислове підприємство.

Постановка проблеми. В умовах формування ринкових відносин в Україні здійснюється безперервний пошук і використання найбільш раціональних і ефективних форм і методів управління витратами. Створення і освоєння на практиці нових нетрадиційних систем одержання інформації про витрати та результати виробничої діяльності, застосування нових підходів і методів планування, калькулювання, обліку та контролю забезпечують можливість вирішення багатьох завдань ефективного управління сучасним підприємством. В системі управління витратами чільне місце посідає вибір методу розроблення калькуляції, за допомогою якого господарюючий

суб'єкт розподіляє витрати, аналізує їх вплив на результати господарської діяльності, а також формує ціну та визначає цінову політику підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізом проблем управління витратами промислового підприємства займалися наступні вітчизняні та іноземні вчені Крапівницька С.М., Баканов М.І., Цал-Цалко Ю.С., Турило А.М., Турило М.М., Грещак М.Г., Коцюба О.С., Великий Ю.М., Прохорова В.В., Череп А.В., Паргин Г.О., Панасюк В.М., Покропівний С.Ф., Бугинець Ф.Ф., Іванова В.Й. та ін.

Мета статті. Узагальнити та структурувати проблеми, які пов'язані з управління витратами

Таблиця 1

Узагальнена структуризація проблем управління витратами промислових підприємств

Ознака	Проблеми управління витратами
1. Проблеми, пов'язані з технологією виробництва та використанням виробничих потужностей	– висока питома вага застарілого та повністю зношеного обладнання; висока капіталомісткість активної частини основних фондів та неповне використання виробничих потужностей; значне ускладнення технології виробництва, яка потребує нових дорогартісних форм організації робіт і їх контролю; необхідність значних одноразових витрат капітального характеру для підвищення рівня технічної оснащеності та відсутність розробленої системи пріоритетів щодо модернізації виробничих потужностей; значна частка витрат визначається конструктивними особливостями продукції, що виробляється, і технологією її виготовлення, відповідно залишається незначна частина витрат, на яку можливо здійснити вплив
2. Економічні проблеми, пов'язані з прогнозуванням, плануванням та аналізом витрат	неточність розрахунку вартості ресурсів (через постійну зміну вартості), необхідних для виробництва продукції; великі відхилення при визначенні загального обсягу витрат на виробництво від нормативних значень; – не визначаються причини виникнення відхилень фактичних витрат від планових; не визначаються місця виникнення витрат та центри відповідальності за обсяг витрат; не проводиться прогнозування витрат, та відсутній аналіз зовнішнього середовища організації; недосконалість аналізу структури витрат та чинників, що впливають на їх рівень; відсутність аналізу впливу непрямих витрат на фінансові результати та аналізу динаміки витрат; невідповідність методів і інструментів управління завданням управління виробничими витратами
3. Проблеми, пов'язані з обліком витрат та калькулюванням собівартості продукції	облікова інформація не забезпечує керівників своєчасною, достовірною, гнучкою та аналітичною інформацією; невідповідність класифікації витрат, що використовується на підприємствах вимогам сьогодення; використання застарілих методів калькулювання повної собівартості; неузгодженість на підприємстві таких функцій управління як планування, облік та аналіз, що унеможливило встановлення відповідальності за результати прийнятих управлінських рішень; існуюча методологія планування, нормування і обліку витрат не дає системної інформації про винуватців у разі виникнення відхилень за місцями формування витрат; відсутність взаємопов'язаної і цілісної системи облікової інформації про витрати структурних підрозділів і показників економічної ефективності їх діяльності; відмінність складу витрат як об'єкта податкового та бухгалтерського обліку; недостатність розробленої нормативної бази, що регулює ведення обліку на підприємстві
4. Проблеми, пов'язані з організацією системи управління витратами	в організаційній структурі підприємства не виділяється служба, яка є відповідальною за управління витратами; відсутність аналізу існуючої організаційної структури підприємства як об'єкта формування витрат з метою її оптимізації; низький кваліфікаційний рівень працівників бухгалтерії, який є суттєвою перешкодою для вирішення питань управління витратами; недостатня оперативність прийняття рішень щодо зміни рівня витрат; відсутність системи морального та матеріального заохочення працівників за зниження витрат; відсутність нормативних документів, які б регламентували прийняття рішень щодо управління витратами; відсутність відповідальних за реалізацію управлінських рішень на тій чи іншій стадії; управління витратами орієнтоване лише на короткостроковий період часу

промислового підприємства. Розробити заходи для удосконалення управління витратами на підприємства за допомогою центру витрат.

Виклад основного матеріалу. Діяльність будь-якого підприємства залежить від змін як у внутрішньому, так і у зовнішньому середовищі і тим самим зумовлює різноманітність проблем управління витратами. Сьогодні низка цих проблем є спільною для більшості машинобудівних підприємств. З огляду на це нами було розроблено їх узагальнену структуру, яка враховує технологічний, економічний, обліковий та організаційний аспекти, таблиця 1.

Здійснивши зазначене структурування, слід констатувати той факт, що рівень управління витратами на машинобудівних підприємствах залишається досить низьким. Отже, для підвищення ефективності діяльності та гармонізації виробничих відносин на підприємстві необхідно удосконалити систему формування, розподілу та управління витратами, яка має за мету досягнення та збереження позитивного результату господарської діяльності і буде забезпечувати виконання наступних вимог: інтеграція із загальною системою управління підприємством; комплексний характер формування і прийняття управлінських рішень; високий динамізм управління; орієнтація на стратегічні цілі розвитку підприємства.

Для вирішення проблем, які пов'язані з управлінням витратами пропонується створити на підприємствах центр витрат та використовувати методику прийняття рішень на основі аналізу СVP («витрати – обсяг – прибуток»).

Формування центрів витрат має здійснюватися з урахуванням організаційних і технологічних особливостей організації.

Центром витрат можуть бути окреме робоче місце (наприклад, по збірці якого об'єкта), окрема виробнича операція або кілька операцій, що мають однакову характеристику, окремий верстат або група верстатів, бригада, дільниця, цех або інша частина організації; відповідна організаційна одиниця може підрозділятися на окремі центри витрат. Основою виділення центрів витрат є єдність виконання операцій і функцій і використовуваного обладнання.

При формуванні центрів витрат необхідно враховувати дотримання наступних умов [1]:

1. Кожен центр витрат, очолюваний відповідним керівником, повинен бути окремою сферою діяльності (відповідальності).

На вибір центрів витрат велике значення надає можливість закріплення відповідальності керівників структурних підрозділів і виконавців за витрати по кожному центру. У зв'язку з цим центри витрат створюються відповідно до деталізованої схемою організації підприємства та переліком посадових обов'язків кожного працівника організації. При необхідності в посадові обов'язки працівників вводяться відповідні зміни.

2. Центр витрат має об'єднувати приблизно однотипні робочі машини і місця, що обумовлюють витрати однорідного характеру. Це дозволяє визначити сукупність факторів, що роблять вплив на величину витрат даного центру витрат і вибір бази розподілу витрат з їх носіями.

3. Всі витрати за їх видами повинні без особливих проблем списуватися на центри витрат. Витрати в процесі їх обліку ділять на регульовані і нерегульовані. Якщо керівник центру фінансової відповідальності здатний впливати на витрати, то вони відносяться до групи регульованих. Якщо витрати не піддаються регулюванню, то вони неконтрольовані [2].

Формування центрів витрат сприяє: раціоналізації структури витрат; скорочення відхилень фактичних витрат від нормативних; скорочення витрат з урахуванням відповідальності за це конкретних посадових осіб і структурних підрозділів; формування звіту центра витрат.

Ефективність функціонування центрів витрат багато в чому залежить від змісту звітів за центрами витрат.

Основними принципами цієї звітності є: включення в звіт тільки контрольованих витрат; укрупнення показників звітності за центрами в міру сходження від нижчого рівня управління до вищого; включення до звіту інформації про відхилення, що дозволяє реалізувати принцип управління за відхиленнями.

Пропонується складати звіт центра витрат за такою формою (табл. 2).

Таблиця 2

Звіт центра витрат

Показник	План	Факт	План перерахований під фактичний випуск	Відхилення
Випуск				
Зміні витрати				
Постійні витрати				
Усього витрат				

Джерело: розробка автора

Виходячи з розрахунків отриманих в звіті центру витрат (таблиця 2), визначаються можливі шляхи корегування або зниження витрат на підприємстві для покращення результатів господарчої діяльності представлені в табл. 3.

Також пропонується використовувати в якості основного показника на основі, якого будуть прийматися рішення стосовно корегування витрат крайку безпеки.

Крайка безпеки показує, на скільки відсотків фактична виручка може бути менше планової, щоб підприємство опинилося в зоні збитку, тобто до якої межі може упасти виручка, щоб не було збитків. Крайка безпеки є мірою ризику нерентабельної роботи підприємства [2, с. 106]. Значення цього показника перебуває в межах: $-\infty < K_{без} > +1$.

Крайка безпеки менша за 30% – ознака високого ризику. Чим більше значення крайки безпеки, тим менша ймовірність того, що підприємство буде мати збитки у випадку зменшення обсягів реалізації [2].

Визначення центрів затрат починають з нижчого рівня управління витратами – окремих виконавців. За кожним виконавцем закріплюють відповідальність за ті витрати, величина яких залежить від нього, за це на підприємстві будуть відповідати майстер кожної дільниці.

Після встановлення центрів витрат першого рівня визначають центри витрат другого, третього і наступних рівнів. При цьому центри витрат наступних рівнів можуть включати відповідальність за витрати як даного рівня, так і за витрати центрів попередніх рівнів.

По кожному центру витрат відповідальність відповідних керівників або виконавців встановлюється тільки по контрольованих ними витрат. При встановленні контрольованих витрат часто виникають проблеми, оскільки багато витрати можуть контролюватися частково.

Після вибору центрів витрат по кожному з них складають кошторис витрат, включаючи в них тіль-

ки ті витрати, які безпосередньо контролюються виконавцем або іншим відповідальним за витрати [3].

Для організації контролю витрат по кожному центру важливе значення має облік фактичних витрат по кожному центру. Для цього на кожен центр витрат, як правило, відкривають окремий аналітичний рахунок з обліку витрат на виробництво, кожному центру присвоюють певний номер (шифр витрат).

Прямі витрати враховують за центрами витрат на підставі первинних документів, в яких проставляють шифри витрат. Непрямі витрати за центрами діляться на два види: безпосередньо відносяться до даного центру витрат; що розподіляються з інших центрів витрат.

Основні поняття та процедури в системі управління витратами в центрі витрат розглядаються за трьома напрямками: планування витрат; облік та план-фактний контроль витрат; корегуючий вплив на процес формування витрат.

Планування витрат передбачає такі дії: складання класифікації витрат; визначення норм витрат ресурсів, виходячи із запланованого обсягу випуску продукції та необхідності підтримки оптимального режиму роботи технологічного обладнання; розрахунок вартості витрат на основі даних про заплановані витрати ресурсів та існуючі ціни на них; визначення умов, за яких можлива економія ресурсів або допустима їх перевитрата порівняно з нормами; розробка програми ресурсозбереження; складання плану-кошторису на витратному горизонті планування.

Класифікація витрат за статтями означає розбити їх на групи за тією, чи іншою ознакою однорідності. Наприклад, матеріали можна об'єднати в статтю «допоміжні матеріали» за ознакою їх ролі у виробництві, а послуги, що споживаються – по постачальниках і т.п.

Наступним кроком у плануванні витрат має бути розроблення норм та нормативів витрачання ресурсів, виходячи з планових завдань з виробництва продукції та необхідності нормального функціонування технологічного обладнання. При цьому відповідна увага має приділятися «прив'язці» норми чи нормативу, тобто тому чи нормуються витрати ресурсу на одиницю продукції, на умовну одиницю технологічного обладнання, на одиницю часу використання ресурсу, чи інше в залежності від змісту бізнес процесу [4].

Розрахунок вартості витрат у плановому періоді стає можливим, коли на основі плану випуску продукції, норм і нормативів витрат ресурсів будуть отримані дані про необхідні ресурси. Таким чином за допомогою довідника діючих цін на ресурси можна визначити вартісну оцінку запланованих витрат.

При цьому треба мати на увазі, що не завжди отримана вартісна оцінка витрат відповідає поточним можливостям підприємства або його довгостроковому плану розвитку.

В цьому разі на рівні підрозділів має розроблятися програма ресурсозбереження. Основним принципом ресурсоекономії є скорочення витрат в процесі здійснення технологічної операції чи підвищення ефективності використання ресурсу.

Бажаним варіантом планування витрат є складання двох кошторисів:

на основі діючих завдань з виробництва продукції та прийнятих норм і нормативів;

з корекцією першого кошторису на основі програми ресурсозбереження.

Тому, враховуючи ефект економії по мірі реалізації програми ресурсозбереження, потрібно захочувати авторів програми. Спланувавши витрати, необхідно налагодити їх облік і план – фактний контроль. Під оперативним обліком витрат розумі-

Таблиця 3

Шляхи зниження витрат

Витрати	Шляхи зниження
Сировина, матеріали	1. Вибір постачальників, які включають вартість доставки у вартість сировини і матеріалів. 2. Вибір постачальників, які здійснюють безкоштовний гарантійний ремонт. 3. Закупівля сировини і матеріалів безпосередньо з заводу-виробника або скорочення числа посередників. 4. Дійснення збірки власними силами. 5. Придбання великих партій при наявності приміщень для зберігання і маленьких партій сировини і матеріалів за відсутності приміщень. 6. Складання попередніх кошторисів для чіткого розрахунку необхідної сировини.
Електроенергія	Перехід на економне споживання енергії (енергозберігаючі лампи, впровадження датчиків денного – нічного споживання енергії)
Персонал	1. Контроль оплати праці простоїв. 2. Зменшення випадків виплати матеріальної допомоги, премій за рахунок чистого прибутку. 3. Поєднання посад. 4. Зниження витрат на забезпечення нормальних умов праці. 5. Скорочення зарплатних податків за рахунок аутсорсингу, використання індивідуальних підприємців.
Експлуатація обладнання	1. Використання зворотного лізингу. 2. Проведення своєчасного техобслуговування. 3. Мінімізація технологічних простоїв. 4. Зменшення витрат під час перерв, відпочинку. 5. Здача в оренду або продаж невикористаного обладнання
Витрати на збут	1. Скорочення витрат на транспортування шляхом вибору логістичної компанії, встановлення оптимальних тарифних ставок. 2. Автоматизація обліку збувати продукцію. 3. Організація зберігання таким чином, щоб скоротити витрати на транспортування від заводу-виробника на склад доставки
Загально-виробничі	1. Зниження витрат на проміжне зберігання. 2. Продаж продукції зі строком зберігання за зниженими цінами
Адміністративні	1. Зниження витрат на Інтернет і телефонію шляхом контролю витрат, закриття інтернет-трафіку. 2. Зниження представницьких витрат. 3. Оптимізація рекламних витрат у рамках, встановлених законодавчо.

Джерело: розробка автора

ють їх однорідне відображення в цехових облікових формах із заданою періодичністю і заданим терміном готовності даних. За своєю структурою облікова форма має співпадати з плановою (цеховим кошторисом), бути її «дзеркальним відображенням». Тобто, облікова форма повинна забезпечувати можливість прямого порівняння планових та фактично досягнутих показників. У цьому і полягає один із важливих елементів всієї системи управління витратами, а саме план – фактний контроль.

Облік витрат із заданою періодичністю означає необхідність відображати в обліковій формі всі практично здійснені витрати на відповідний період часу. На практиці деякі види витрат обліковують за більший термін [1].

Так, акт прийому – передачі виконаних робіт може складатися у кінці місяця. Відповідно в системі оперативного обліку витрат необхідно передбачити можливість поетапної оцінки виконаних робіт з терміном етапу – один тиждень. З другого боку, потрібно однорідно визначити і термін готовності даних для звіту. Якщо облік здійснюється з тижневою періодичністю, то терміном готовності даних може бути понеділок, наступний за звітним тижнем.

Реалізація названих принципів оперативного обліку об'єктивно потребує введення деяких додаткових документів (тижневих довідок та актів), що слугують документальною основою введення даних у систему оперативного обліку витрат.

План-фактний контроль зазвичай здійснюється в двох розрізах: натуральних і вартісних показниках. Тому система оперативного обліку витрат повинна давати відповідь про причину відхилення фактичного показника від планового. Є дві основні причини – відхилення від норм витрачання ресурсів та зміни цін на ресурс. Корежуючий вплив на процес формування витрат передбачає три основні цілі, що мають постійно знаходитись в полі зору особи, яка відповідає за управління витратами, а саме:

підтримку відповідності між фактичними витратами ресурсів та їх нормативно-плановими витратами;

досягнення економії за рахунок зниження витрат ресурсів порівняно з нормативними витратами без зниження корисного ефекту витрат;

приведення обсягу і графіка витрачання ресурсів у відповідності зі зміною виробничих і фінансових можливостей підприємства.

Виявлення існуючих проблем (діагностика) формування та контролю витрат на підприємстві зводиться до визначення причин недостатньої оперативності обліку, відсутності надійних критеріїв оцінки ефективності діяльності в сфері управління витратами, недорозвиненості системи мотивації.

Недостатність оперативного обліку полягає в тому, що на більшості підприємств повні дані про фактичні витрати в цехах можуть бути отримані в бухгалтерії через місяць після звітного. Ці дані на момент їх отримання будуть застарілими. Вони не дозволяють оперативно аналізувати виробничі процеси в цехах і, відповідно, приймати рішення з виникненням проблем.

Удосконалення управління витратами націлене на постійний пошук і виявлення резервів економії ресурсів, нормування їх витрат, планування, облік та аналіз витрат за їх видами, стимулювання ресурсозбереження і зниження витрат з метою підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Висновки і пропозиції. Створення центру витрат та вдосконалення системи управління витратами на підприємстві, дозволяє: сприяє пошуку рішень для скорочення витрат на підприємстві; дозволяє знизити навантаження на планово-економічний відділ; дозволяє спостерігати та контролювати витрати безпосередньо в місці виникнення витрат; зменшити трудомісткість робіт пов'язаних з розрахунком та контролем витрат підприємства, за рахунок стандартизації; оптимізувати процес розрахунку та визначення величини витрат на підприємстві; зменшити постійні витрати на підприємстві; зменшити собівартість продукції на підприємстві.

Список літератури:

1. Великий Ю. М., Управління витратами підприємства / Ю. М. Великий, В. В. Прохорова, Н. В. Сабліна – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2009 р. – 192 с.
2. Іванова В. Й., Контролінг: Навчальний посібник / Іванова В. Й., Яковенко К. В., Томах В. В. – Х.: ВД – «ІНЖЕК», 2011. – 136 с.
3. Учет затрат по центрам ответственности [Електронний ресурс]. режим доступу: <http://be5.biz/ekonomika/bknp/23.htm>
4. Цмоць О. І., Аналіз і вибір методів стратегічного управління машинобудівним підприємством у режимі реального часу // НУ «Львівська політехніка» – Збірник науково-технічних праць, 2010. – Вип. 20.3. – 280 с.
5. Череп А. В. Управління витратами суб'єктів господарювання Ч. 1: Монографія. – 2-е вид., стереотип / Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007. – 368 с.
6. Horvath P. Controlling. 4. Uberarb. / Horvath P. – Munchen: Vahltn. 1991. – 447 p.

Захаров В.А.

Харьковский национальный экономический университет имени Семена Кузнеця

УПРАВЛЕНИЕ РАСХОДАМИ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ С ПОМОЩЬЮ ЦЕНТРА РАСХОДОВ

Аннотация

В статье обобщены и структурированы проблемы, связанные с управления затратами промышленного предприятия. Разработаны мероприятия по совершенствованию управления затратами на предприятия. Для решения проблем, связанных с управлением затратами предлагается создать на предприятиях центр затрат. Также предлагается использовать в центре затрат методику принятия решений на основе анализа СVP («затраты – объем – прибыль»).

Ключевые слова: контроллинг, управление затратами, центры затрат, центры ответственности, управленческий учет, промышленное предприятие.

Zakharov V.A.

Semen Kuznets Kharkiv National University of Economics

EXPENDITURE MANAGEMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISE USING THE COST CENTRE

Summary

The article summarized and structured problems related to expenditure management of industrial enterprises. The author developed measures to improve expenditure management of the enterprise. To solve problems related to the expenditure management, it is proposed to create a cost centre at enterprises. It is also proposed to use the method of decision-making by analyzing CVP («cost – volume – profit») in the cost centre.

Keywords: controlling, expenditure management, cost centres, responsibility centres, management accounting, industrial enterprise.

УДК 336.71

ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Іщенко О.О.

Київський національний торговельно-економічний університет

У статті досліджено інструменти моніторингу та оцінки фінансової стійкості банківської установи, які використовуються як наглядними за банками органами, так і банками зокрема. Проаналізовано такі типи інструментів, як системи аналізу фінансових коефіцієнтів та однорідних груп, системи комплексної оцінки ризиків, статистичні моделі раннього передбачення та інструменти макро- й мікропруденційного аналізу. Зазначені рівні значимості аналізованих інструментів моніторингу та оцінки фінансової стійкості банку. Запропоновано методику оцінки ступеню фінансової стійкості банку в умовах економічної нестабільності.

Ключові слова: фінансова стійкість банку, інструменти оцінки фінансової стійкості банку, дистанційна та недистанційна оцінка фінансової стійкості банку, рівень значимості інструментів оцінки фінансової стійкості банку, ступінь фінансової стійкості банку.

Постановка проблеми. Дослідженню проблем стійкості банківських установ, які акумулюють та перерозподіляють фінансові потоки, приймають участь в інвестиційному процесі та впливають на стан фінансового ринку в цілому, приділяється багато уваги як на вітчизняних, так і зарубіжних теренах. Такі проблеми у банківській сфері як криза неплатоспроможності багатьох банків, зниження довготермінових кредитних рейтингів низки найбільших за обсягом активів банків міжнародними рейтинговими агентствами, скорочення присутності банків з іноземним капіталом значно загострилися на тлі ускладнення макроекономічної ситуації у країні. У таких складних умовах необхідність діагностики фінансової стійкості банку стає особливо актуальною для банківських установ, що працюють на ринку України. Стабільне та результативне функціонування банківського сектору на всіх його рівнях є однією з важливих умов нарощення та збереження темпів зростання економіки, покращення показників рівня життя населення країни в цілому та кожного регіону зокрема. Забезпечення стабільності на макрорівні починається із забезпечення стабільного функціонування окремих банків, оскільки виникнення проблем в одній або декількох банківських установах може викликати ланцюгову реакцію фінансових проблем у багатьох інших, підриваючи фінансову стійкість всієї банківської системи. А отже, діагностика фінансової стійкості банку є важливою передумовою для своєчасного запровадження комплексу попереджувальних заходів з метою поліпшення фінансового стану банку.

Аналіз досліджень та публікацій. Дослідженням існуючих, вдосконаленням та розробкою нових інструментів оцінки фінансової стійкості банку займаються такі вітчизняні й зарубіжні вчені, як М. Бобрик, В. Вовк, Є. Гіленко, О. Дзюблук, Ю. Дмитрик, О. Заруцька, Т. Зегхоуді, Я. Клаас, В. Коваленко, В. Марцин, Д. Меар, Р. Михайлюк, О. Федорова та інші. Визнаючи цінність наукових досягнень зарубіжних та вітчизняних учених, їх вагомий внесок у розвиток банківської діяльності, слід зазначити, що подальшого вдосконалення вимагають інструменти дистанційної оцінки фінансової стійкості банку з погляду врахування впливу факторів як зовнішнього, так і внутрішнього середовища функціонування банку.

Мета статті. Метою цієї роботи є дослідження сутності, доцільності застосування та можливостей вдосконалення різних типів інструментів моніторингу та оцінки фінансової стійкості банку.

Виклад основного матеріалу. Проаналізувавши низку літературних джерел [2-8, 10], нами зроблено типізацію інструментів моніторингу та оцінки фінансової стійкості банку в залежності від методів, які використовуються для досягнення поставленої мети (див. табл. 1).

Дослідження сутності рейтингових систем, їх видів, переваг та недоліків здійснено нами у [1], тому у цій статті ми детальніше розглянемо чотири інші типи інструментів моніторингу та оцінки фінансової стійкості банку.

За допомогою **систем аналізу фінансових коефіцієнтів та однорідних груп** наглядними за банками